

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 330.322 (477) (045)

Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України

Богацька Н.М.кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуто основні проблеми та перспективи залучення прямих іноземних інвестицій. Проаналізовано статистичні дані, які відображають динаміку потоку інвестицій із країн світу в Україну та їх обсяг за 2013–2016 рр. Виявлено основні проблеми, які перешкоджають збільшенню іноземних інвестицій. Зазначена важливість іноземних інвестицій як фактора соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, прямі іноземні інвестиції, залучення інвестицій, іноземні інвестиції.

Богацкая Н.Н. АНАЛИЗ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены основные проблемы и перспективы привлечения прямых иностранных инвестиций. Проанализированы статистические данные, отражающие динамику потока инвестиций из стран мира в Украину и их объем за 2013–2016 гг. Выявлены основные проблемы, которые препятствуют увеличению иностранных инвестиций. Отмечена важность иностранных инвестиций как фактора социально-экономического развития.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиционный климат, прямые иностранные инвестиции, привлечение инвестиций, иностранные инвестиции.

Bogatska N.M. ANALYSIS OF ATTRACTING DIRECT FOREIGN INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF UKRAINE

In the article considered the main problems and prospects of foreign, in particular direct foreign investments. Analyzed statistics that reflect the dynamics of the flow of investments from countries in Ukraine and its volume for 2013–2016. The basic problems found out which hinder the increase of foreign investments. Indicated the importance of foreign investment as a factor of socio-economic development.

Keywords: investment attractiveness, investment climate, direct foreign investments, attraction of investments, foreign investments.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інвестиції відіграють важливу роль у розвитку економіки країн. В Україні, як свідчать останні дослідження, рівень залучення прямих іноземних інвестицій є досить низьким. Тому питання збільшення інвестиційних надходжень на територію України є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблем залучення закордонних інвестицій в Україну займалися такі вітчизняні вчені, як С. Тесля [1, с. 131–138], А. Федулова [2, с. 44], О. Жаліло, А. Музиченко, С. Полковниченко [3, с. 79–85], а також низка зарубіжних вчених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на актуальність теми дослідження, відсутні чіткі механізми залучення іноземних інвестицій в економіку України. Насамперед необхідно здійснити аналіз іноземних інвестицій, їхньої структури та визначити основні галузі економіки, в які залучаються інвестиції. Також необхідно дослідити основні проблеми та перспективні напрями діяльності для збільшення інвестиційних процесів в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у визначенні поняття прямих іноземних інвестицій, їх значення для економіки України, виявленні пере-

шкод, що заважають залученню іноземних інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Іноземне інвестування набуває важливого значення для економічного розвитку. Світовий досвід свідчить, що без залучення іноземних інвестицій та доступу до сучасних технологій країнам важко вийти з економічної кризи. Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» іноземні інвестиції – це цінності, які вкладають іноземні інвестори в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [4].

На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто їм надано однакові умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

На сучасному етапі розвитку економічних процесів для України необхідним є залучення іноземних інвестицій. Потрібно зазначити, що Україна володіє величезним потенціалом для

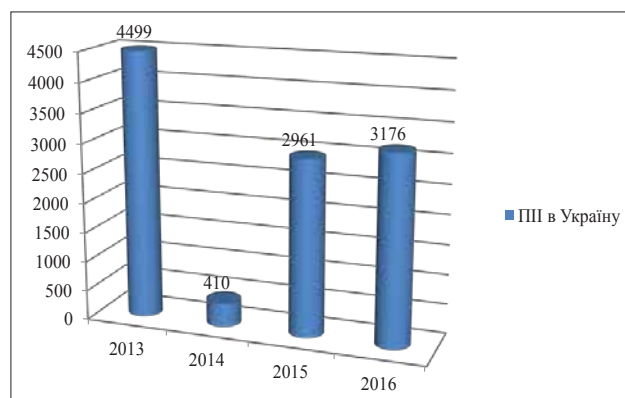

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну в 2013–2016 рр., млн. дол. [7]

залучення інвестицій. Багаті природні ресурси та сприятливі природні умови України значно цьому сприяють.

Основними факторами, що визначають інвестиційну привабливість України, є:

- високий природно-ресурсний потенціал;
- наявність висококваліфікованої робочої сили, здатної до швидкого прийняття новітніх технологій у виробництві та управлінні;

Таблиця 1

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності, 2013–2016 рр., млн. дол. [7]

Галузь	Роки			
	2013	2014	2015	2016
СІЛЬСЬКЕ, ЛІСОВЕ ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО	717,8	776,9	617,0	502,2
ПРОМИСЛОВІСТЬ	18 031,1	17 681,4	12 419,4	9893,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4510,8	5004,4	3126,2	1868,7
Переробна промисловість	12 899,3	12 004,6	8797,6	7531,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	3040,6	3228,0	2706,4	2419,0
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1381,7	1484,3	1179,2	1079,8
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	5175,3	3354,6	2181,3	1533,1
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	930,0	1 167,8	841,7	781,6
ФІНАНСОВА ТА СТРАХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	13 094,9	12 261,4	8790,3	8382,0
ОПЕРАЦІЇ З НЕРУХОМИМ МАЙНОМ	3878,3	4768,3	3979,4	3882,1
ПРОФЕСІЙНА, НАУКОВА ТА ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	2831,0	4006,8	2634,5	2222,6
ОСВІТА	9,1	12,0	10,7	16,0
МИСТЕЦТВО, СПОРТ, РОЗВАГИ ТА ВІДПОЧИНОК	138,7	157,0	141,0	112,5
БУДІВНИЦТВО	1408,5	1580,0	1301,9	1104,1
ВСЬОГО ВКЛАДЕНО:	51 705,3	53 704,00	40 725,4	36 154,50

– низький рівень середньої заробітної плати; територіальна наближеність до країн ЄС та Азії;

– можливість участі з боку іноземних інвесторів у приватизації державної власності [5, с. 22];

– наявність таких перспективних галузей, як гірничодобувна промисловість, сільське господарство, хімічна промисловість та металургія, що є інвестиційно привабливими та можуть бути використані для залучення іноземних коштів [6, с. 232].

У 2016 році прямі іноземні інвестиції в економіку України зросли на 17%. Згідно з даними Державної служби статистики в абсолютному виразі в 2015 році прямі іноземні інвестиції становили 3763,7 млн. дол, а в 2016 році – 4405,8 млн. дол.

Як зазначалося вище, інвестори намагаються вкладати кошти в ті галузі, які будуть приносити прибуток. В Україні основними напрямками щодо потоку інвестицій стали сільське господарство, фінансова сфера, промисловість. Досить незначна увага приділяється освіті, культурі, державному управлінню, що для України теж може стати джерелом надходжень. У табл. 1 можна розглянути цифрове відображення та частку, яку займають галузі в розподілі інвестицій.

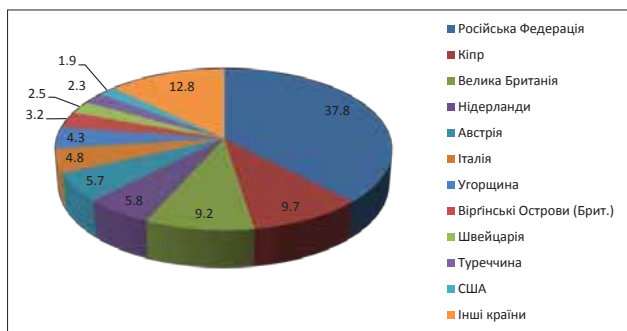

Рис. 2. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу, 2016 р.,% [7]

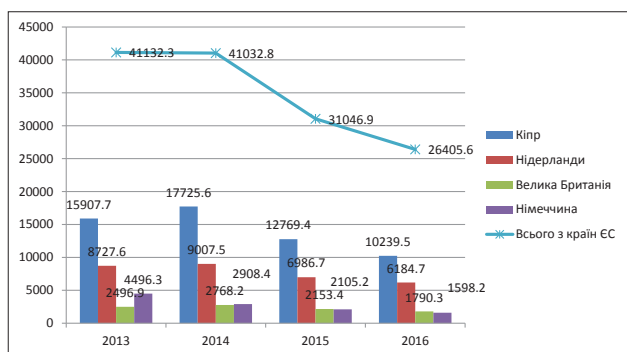

Рис. 3. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) із країн ЄС в економіку України за 2010–2016 рр., млн. дол. [7]

У 2015 році надходження прямих інвестицій в Україну здійснили інвестори 77 країн світу [5, с. 20].

До основних країн-інвесторів, на які припадає майже 70% загального обсягу надходжень інвестицій, належать Російська Федерація – 1667 млн. дол., Кіпр – 427,7 млн. дол., Велика Британія – 403,9 млн. дол., Нідерланди – 255 млн. дол. і Австрія – 249,9 млн. дол.

Обсяг прямих інвестицій із країн за 2016 рік зображено на рис. 2.

Із країн ЄС в економіку України інвестовано 1972 млн. дол., або майже 45% загального обсягу вкладень.

Найбільші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність, – 2825,3 млн. дол., підприємств оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів – 524,9 млн. дол. та промисловості – 475,2 млн. дол. Динаміка руху прямих інвестицій зображена на рис. 3.

З вищенаведеного можна дійти висновку, що інвестиції мають певну неоднозначну динаміку. Найбільший обсяг інвестицій був у 2013 р. із країн ЄС – 41 132,3 млн. дол., далі розпочався спад на 14 726,7 млн. дол., і вже у 2016 р. обсяг інвестицій становив 26405,6 млн. дол. Найбільші надходження були з Кіпру, найбільша їх частка була у 2014 р. – 43,20%. Найбільшими інвесторами є також Німеччина, Нідерланди, Велика Британія.

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2016 рік Україна опустилась на 41 позицію порівняно з попереднім періодом і зайняла 130 місце (2015 рік – 89 місце). Сусідами України у рейтингу є Алжир (129) та Ірак (131) [8].

Для того щоб зацікавити іноземних інвесторів у доцільності вкладення капіталу в економіку України, необхідно провести низку соціально-економічних реформ, покращити інвестиційний клімат країни. Вже зроблено декілька позитивних кроків:

– сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні;

– на території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні

умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації;

– підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій із понад 70 країнами світу. Зокрема, 05.02.2015 р. підписано Угоду між Україною та Японією про сприяння та захист інвестицій, яку ратифіковано Законом України від 03.06.2015 р. № 505-VIII [3, с.79–85].

Сьогодні передбачена державна підтримка реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки шляхом звільнення від оподаткування ввізним митом під час ввезення визначеного переліку товарів, необхідних для реалізації таких проектів, та відтермінування сплати ПДВ (до 60 днів) щодо ввезених товарів на підставі векселя (Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць») [7].

Крім того, що вже було зроблено, державне управління повинно ще більше збільшити вплив на інвестиційну діяльність. Зокрема:

– підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату;

– розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їхніх поточних рейтингів інвестиційної привабливості;

– поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави [9, с. 206].

Висновки з цього дослідження. Сьогодні Україна не є такою інвестиційно привабливою, як інші країни Східної Європи, але для залучення інвестицій має досить високі шанси. Як свідчать результати дослідження, в країну вкладають кошти як країни ЄС, так і інші країни світу. Можна стверджувати, що сьогодні Україна робить кроки до збільшення інвестицій у ті галузі, які мають найбільший потенціал.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тесля С.М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. – Львів: НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.3. – С. 131–138.
2. Федулова А. Прямі іноземні інвестиції у забезпеченні технологічної модернізації виробництва: світові тенденції та проблеми в Україні / А. Федулова // Економіст. – 2011. – № 5 – С.44–46.
3. Полковниченко С.О. Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток економіки України / С.О. Полковниченко, Н.В. Аркадьєва // Науковий вісник ЧДІЕУ. Сер. 1. Економіка: зб. наук. праць. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2010. – № 3(07). – С. 79–85.
4. Закон України «Про режим іноземного інвестування» // ВР від 19.03.96 р., № 93/96.
5. Новак І. Сприятливий інвестиційний клімат як фактор активізації інвестування в Україні [текст] / І. Новак // Вісник ТНЕУ. – 2015. – № 2. – С. 18–27.
6. Іващенко А.І. Напрями зміцнення інвестиційного клімату України [текст] / А.І. Іващенко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 2. – С. 231–236.
7. Державна служба статистики України [Офіц. сайт]. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Рейтинг інвестиційної привабливості країн BDO International Business Compass 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-www.bdo.global/uk-ua/news-2/2016/business-compass-2016>.
9. Юрчак І.Б. Іноземні інвестиції в Україні: проблеми та перспективи / І.Б. Юрчак, А.А. Маценко // Наукове видання «Молодий вчений». – 2016. – № 5. – С. 204–206.